

Nr 779

Av herr **Gustafsson** i Skellefteå m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 45, med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m.

Från folkpartiets sida har vid olika tillfällen tidigare förts fram förslag om standardförbättringar av folkpensionerna. Sålunda hade vi till 1964 års riksdag i en partimotion framfört förslag till årliga, standardmässiga höjningar av folkpensionerna fram till år 1968. Vi uttalade därvid bl. a. att även efter 1964 års standardhöjning viss eftersläpning syntes kvarstå och att hänsyn härtill måste tas vid de närmast kommande årliga höjningarna. I sitt utlåtande nr 41/1964 förutsatte andra lagutskottet att den av regeringen tidigare aviserade utredningen i frågan om standardhöjning av folkpensionerna efter 1968 skulle verkställas. Vi vill i detta sammanhang understryka det angelägna i att denna utredning snarast kommer till stånd.

Vi noterar även med tillfredsställelse att den från folkpartiets håll hävdade linjen att standardförbättring skall ske varje år nu anammats av regeringen genom förslaget i proposition nr 45. Den i propositionen föreslagna standardhöjningen tillkommer *alla* folkpensionärer.

Det finns emellertid ett stort antal pensionärer som alltjämt måste leva under mycket knappa förhållanden. Enligt vår mening måste samhället allvarligt överväga snara åtgärder för att förbättra dessa pensionärens situation.

Helt naturligt finns det olika vägar att gå för att nå detta mål. En möjlighet är att utbygga de »naturaförmåner», t. ex. institutionell eller öppen vård, som samhället ställer till pensionärernas förfogande. Detta är emellertid en lösning på något längre sikt. Det är inte möjligt att på en gång bygga ut samhällets vårdresurser så att alla pensionärer därigenom får delaktighet i standardstegringen. Vi vill dock betona att det är väsentligt att samhället oförtrutet arbetar på en utbyggnad och förbättring av vårdresurserna för de gamla.

En sådan utbyggnad bör emellertid i nuläget kompletteras med ett särskilt pensionstillskott för de sämst ställda folkpensionärerna. Detta kan ske genom ett tillskott till folkpensionen som ger dessa pensionärer ökade kontanta inkomster och på så sätt del av standardökningen i samhället. Därigenom ökar också i viss mån valfriheten för denna kategori.

Olika synpunkter kan anföras på hur ett sådant pensionstillskott skall konstrueras, med vilket belopp det skall utgå och om det skall vara inkomstprövat eller inte. Beträffande den sistnämnda frågeställningen kan anföras att de förbättringar av pensionsförmånerna som vi här talar om i första hand avser att förbättra relationen mellan de folkpensionärer som i huvudsak blott har sina folkpensionsförmåner att leva på och övriga grupper i samhället. Med den målsättningen för ögonen nödgas man sannolikt tillgripa inkomstprövning, ehuru vi i princip anser att det är önskvärt att inkomstprövningens betydelse i samband med sociala förmåner successivt minskas.

Vissa icke obetydliga svårigheter uppstår emellertid vid inpassningen av pensionstillskottet i ett inkomstprövningssystem. Från folkpartiets sida har i motion till årets riksdag föreslagits en ändring av gällande inkomstprövningsregler för folkpensionsförmånerna, bl. a. innebärande att förmånerna blott reduceras med en tredjedel av inkomsten över 1 700 kr. för ensamstående och 2 400 kr. för makar i stället för nu gällande ordning som innebär att förmånerna minskas med en tredjedel av inkomsten i skiktet 2 400—3 400 kr. för makar och 1 700—2 400 kr. för ensamstående och därefter med två tredjedelar. Om man med tillämpning av den av oss föreslagna reduceringsregeln lägger ett så lågt pensionstillskott för två makar som exempelvis 600 kr. ovanpå det kommunala bostadstillägget (i detta fall uppskattat till 1 500 kr.) och det statliga hustrutillägget, finner man att pensionstillskottet kommer att försvinna först vid en så hög sidoinkomst som 15 210 kr. För makar som båda har ålderspension skulle pensionstillskottet bortfalla vid en inkomst av 8 700 kr. För en ensamstående (bostadstillägget uppskattas till 1 000 kr.) skulle ett pensionstillskott på 400 kr. bortfalla vid en inkomst av 5 900 kr. Det förefaller föga meningsfullt att göra pensionstillskottet inkomstprövat om den reducerande effekten träder in först i sådana inkomstlägen. Det är att märka att i ovanstående inkomstbelopp folkpensionerna icke är medräknade.

I stället för att lägga pensionstillskottet ovanpå de övriga förmånerna kan man placera det »i botten», före de inkomstprövade förmånerna. En sådan lösning ställer sig billigare för statskassan. Emellertid ändrar en sådan åtgärd inte förhållandet att de inkomstprövade förmånerna inte kommer att upphöra förrän vid ovan omnämnda relativt höga inkomstlägen.

En annan tänkbar metod att konstruera en pensionsförbättring till de sämst ställda folkpensionärerna är följande. Man ger pensionärerna ett tillskott på exempelvis 600 kr. för två makar och 400 kr. för ensamstående. Detta tillskott minskas med 25 % av inkomst vid sidan av pensionen, vilket innebär att tillskottet helt upphör vid en sidoinkomst av 2 400 kr. för gifta och 1 600 kr. för ensamstående. Denna metod har de uppenbara fördelarna att den dels tillgodoser dem som bäst är i behov av en förbättring av sin

pension och dels icke höjer taket för erhållande av de inkomstprövade folkpensionsförmånerna.

Metoden har emellertid också en nackdel så till vida att reduktionen på pensionstillskottet sätter in fr. o. m. första kronans sidoinkomst. Detta kan tänkas medföra en negativ effekt på pensionärernas vilja att genom aktiv medverkan i produktionen skapa sig arbetsinkomster. Då reduktionen emellertid inte blir större än 25 % torde den negativa effekten på arbetsviljan inte bli särskilt framträdande. Vi förutsätter då att skattereglerna utformas så att någon marginalskatteeffekt inte inträder vid de låga sidoinkomster det här gäller.

Av det hittills anförda har framgått att ytterligare överväganden måste ske innan ett beslut om förbättring för de sämst ställda folkpensionärerna kan fattas. En sådan standardförbättring är enligt vår mening ett rättvisekrav som måste behandlas med stor prioritet. Vi förutsätter att frågan om utformningen av detta pensionstillskott med relativ snabbhet kan utredas och att ett konkret förslag till förbättring av pensionerna för berörda pensionärer kan föreläggas nästa års riksdag och utan att utredningen om standardhöjning efter 1968 inväntas.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen vid behandlingen av prop. nr 45 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till 1966 års riksdag avseende en förbättring av folkpensionerna med beaktande av vad i motionen anförts.

Stockholm den 30 mars 1965

Henning Gustafsson

i Skellefteå

Anders Jonsson

Olle Westberg

Mac P. Hamrin

i Kalmar

Olaus Nyberg